

**تأثیر ادیان و مذاهب بر تاریخ سیاسی ، مذهبی ، اجتماعی و
اقتصادی کرمان از ورود اسلام تا پایان حکومت قاجاریه**

مؤلف :

سیمین رشیدی پور

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خنجر

سرشناسه : رشیدی پور، سیمین، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور : تأثیر ادیان و مذاهب بر تاریخ سیاسی، مذهبی، اجتماعی و اقتصادی کرمان
از ورود اسلام تا پایان حکومت قاجاریه/مؤلف سیمین رشیدی پور.

مشخصات نشر : تهران : هوشمند تدبیر، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۵۸ص.

شابک : ۱۵۰۰۰ریال: ۸-۸۱-۴۱۸-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : کتابنامه.

ه بندی : ۲/۵ ت ۱۳۹۵/BL۸۰

زده بندی دیه : ۲۹۰

شماره کتابشناسی : ۴۶۱۱۰۷۶

تأثیر ادیان و مذاهب بر تاریخ سیاسی، مذهبی، اجتماعی
و اقتصادی کرمان از ورود اسلام تا پایان حکومت قاجاریه

سیمین رشیدی پور

انتشارات هوشمند تدبیر

محمد قجر

فهیمة حسنوی

۱۳۹۵ / اول

۱۰۰۰

۹۷۸-۶۰۰-۴۱۸-۰۸۱-۸

۱۵۰۰۰ریال

میدان انقلاب کارگر شمالی، نرسیده به پمپ بنزین امیرآباد، جنب

بانک پاسارگاد، پ ۱۳۰۸، ط سوم، واحد ۷

۶۶۴۷۹۶۶۵ - ۰۹۱۲۳۸۶۱۲۶۷

Hooshmand.Tadbir@yahoo.com

عنوان کتاب

مؤلف

ناشر

مدیر مسئول

صفحه آرا و طراح جلد

سال و نوبت چاپ

شمارگان

شابک

قیمت

آدرس

تلفن

تارنما

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه:
۱۵	فصل اول: چگونگی ورود اسلام به ایالت کرمان
۱۷	کلیات
۱۸	پیشینه مهاجرت اعراب به کرمان
۱۹	وضعیت گران به اسلام در ایالت کرمان
۲۶	حضور فرقه دی کلامی در کرمان
۲۶	خوارج
۳۱	فصل دوم: ادیان و گروه‌های غیر اسلامی و نحوه برخورد مسلمانان با آنها
۳۳	زرتشتیان
۳۵	رابطه‌ی مسلمانان با زرتشتیان در کرمان
۳۷	رفتار حاکمان کرمان با زرتشتیان
۴۵	وضعیت اقتصادی و اجتماعی زرتشتیان در دوران قاجاریه
۴۷	هندوها و یهودیان:
۴۸	یهودیان
۵۱	فصل سوم: اهل سنت و تشیع در کرمان
۵۳	مفهوم و جایگاه اهل سنت در کرمان
۵۴	دوران تسلط اهل سنت در کرمان (۵۳۸-۴۴۰ هـ.ق)
۵۶	مذهب تشیع و نحوه ورود آن به کرمان
۵۸	قرن سوم و دلایل گسترش تشیع در کرمان
۶۰	قرن چهارم و وضعیت شیعیان در کرمان
۶۱	برخوردهای سیاسی و مذهبی شیعیان با حکومت
۶۲	ورود علویان در کرمان
۶۳	بررسی تشیع در قرن پنجم تا اواخر قرن نهم هجری
۶۵	فصل چهارم: بررسی ادیان و فرق از قرن نهم تا قرن دوازدهم هجری
۶۷	گسترش تشیع از قرن نهم تا اواخر قرن دوازدهم هجری

۷۳	وضعیت اقتصادی و اجتماعی شیعیان در قرن دهم کرمان
۷۵۴	ورود افغان ها و برخورد مذاهب مختلف در کرمان
۷۵	نادرشاه افشار و سیاست مذهبی او در کرمان
۷۸	کریم خان زند و برخورد با مذهب
۷۹	پادشاهان قاجاریه و مسائل مذهبی در کرمان
۸۵	فصل پنجم: انشعابات تشیع در کرمان
۸۷	اسماعیلیه
۸۷	بررسی تاریخی فرقه اسماعیلیه
۸۹	وضعیت اسماعیلیان تا پایان دوران قاجاریه
۹۰	آقا خان اول: محمد حسن حسینی یا حسنعلی شاه
۹۱	حکومت آقا خان محمد حسن در کرمان
۹۴	شورش آقا خان محلاتی
۹۵	اسماعیلیان کرمان
۹۷	- شیخیه
۹۹	سید علی محمد شیرازی و فرقه بابیه
۱۰۳	فرقه بابیه و بهائیه در کرمان
۱۰۵	فصل ششم: تصوف (نعمتی - حیدری)
۱۰۷	تصوف در کرمان
۱۰۹	شرح حال صوفیان در کرمان
۱۱۳	شاه نعمت الله ولی و نعمت اللهیان در کرمان
۱۱۵	حیدری ها
۱۱۷	فصل هفتم: منازعات فرقه ای و تأثیر آن بر حیات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کرمان
۱۱۹	منازعات فرقه ای و نقش تصوف در کرمان
۱۲۱	منازعات شیخیه و متشرعه :
۱۳۲	منازعات شیخیه و بابیه
۱۳۵	منازعات حیدری ها و نعمتی ها
۱۳۸	نتیجه گیری
۱۴۳	فهرست منابع

مقدمه:

این نوشتار را با نام او آغاز می کنیم ، که نقش ساز هستی و هستی ساز است . همه اوست و اوست همه . بقول سعدی «ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم» .

در رابطه با فتوحات اسلامی و پیشرفت اسلام در سرزمینهای مختلف، ایالت کرمان از جمله نواحی بزرگ و با اهمیت ایران است که ورود دین اسلام به آن به عنوان یک تحول بزرگ و نقطه آغاز در ساختارهای سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی و ... آن سرزمین محسوب می شود. سابقه ی حضور اعراب در کرمان به قبل از اسلام ، زمان شاپور دوم ، پادشاه سلسله ساسانی می رسد، شاپور دوم در جنگی پنج هزار نفر از اعراب ، اسیر و به مناطق مختلف تبعید کرد. این اعراب در شهرها و نواحی مختلف ایران پراکند شدند و از جمله در ایالت کرمان استقرار یافتند .. بر طبق گفته مورخان ایالت کرمان و شهرهای آن در ابتدا به صلح فتح شدند جز در مواردی که ساکنان یک شهر سر به شورش برداشته و مسلمانان چاره ای جز فتح مجدد آنجا را نداشتند. اعراب از همان ابتدای ورود در کرمان با ساکنان آنجا اختلاط نژادی پیدا کردند . از همان زمان ، زبان عربی در شهرها و روستاهای کرمان رواج یافت . البته سال ورود اعراب مسلمان به کرمان به طور دقیق مشخص نیست . بنا بر گزارشی از طبری ، عمرین خطاب در سال ۱۷ هـ . ق ، به سپاه اسلامی اجازه ی ورود به مناطق پارسیان را می دهد . مواردی همچون جنگ های خوارج در کرمان ، شورش و قیام آنها ، روند پذیرش اسلام را کند می کرد . از جمله اقدامات مهم مسلمانان جهت تغییر دین رشتیان و متمایل ساختن آنها به اسلام، ساختن مساجد و اماکنی برای تازه مسلمانان بود. ایالت کرمان به علل طبیعی و جغرافیایی ، میزبان فرق متعدد و گوناگون مذهبی بود . فرق اسلامی در کرمان شامل دو گروه اهل تسنن و تشیع می شده است . در هر یک از گروه های مذکور نیز انشعابات و دسته بندی هایی صورت گرفته است. هر چند ورود اسلام به ایران مانند سایر مناطق دیگر با حاکمیت اهل تسنن همراه بود ، اما با این وجود از همان ابتدای نفوذ اسلام به ایران ، بسیاری از اقوام شیعه مذهب عرب نیز به ایران آمدند و در نواحی مختلف ساکن شدند . از آنجایی که شیعیان و علویان از طرف حکام وقت تحت تعقیب بودند ، بسیاری از آنها به مناطق دور دست مرکزی و شرق و جنوب شرق ایران از جمله اصفهان و خراسان و کرمان رفتند و در آنجا ساکن شدند . یکی از ویژگیهای مهم مردم کرمان روحیه سازگاری و مسالمت آمیز اهالی آن است و این مساله احتمالاً از اوضاع خاص محیطی و جو طبیعی حاکم بر

این منطقه می باشد که ساکنان خود را ملزم می سازد، به جای درگیری های قومی و تعصبات مذهبی دست به دست هم داده و برای ادامه حیات و تهیه وسایل معیشت با طبیعت خشن به مبارزه برخیزند. بر پایه همین روحیه مسالمت آمیز بوده است که فرقه های متعدد با مذاهب متفاوت، توانسته اند در این سرزمین در کنار یکدیگر به زندگی خویش ادامه دهند. در این پژوهش سعی بر این است تأثیر ادیان و فرقه ها بر اوضاع اقتصادی، اجتماعی، سیاسی کرمان از ابتدای ورود اسلام تا حکومت قاجاریه، از دیدگاه تاریخی مورد بررسی قرار گیرد و زمینه های مختلف شکل گیری فرقه های موجود در کرمان، و بیان وضعیت گروهها و فرقه های مختلفی که در کرمان ساکن بوده و روند حیات و درگیری ها و اختلافات آنان نیز مورد بحث واقع شود

در ارتباط با پیشینه تحقیقات انجام شده در کرمان، می توان به تاریخ کرمان نوشته احمد علی خان وزیری اشاره نمود که برپایه کامل ترین تحقیق در زمینه تاریخ سیاسی کرمان است. کتاب جغرافیای کرمان تألیف احمد علی خان وزیری و در زمینه تواریخ محلی باید به دو کتاب به نام بدایع الزمان فی وقایع کرمان (خلاصه ای از تاریخ کرمان از قبل از اسلام تا آل بویه)، عقد العلی للموقف الاعلی از افضل الدین کرمانی (در رابطه با دوره سلجوقیان) و تاریخ وزیری اثر احمد علی خان وزیری (بررسی اوضاع کرمان تا سلجوقیان) اشاره نمود. در اغلب منابع تواریخ عمومی اشاره ای هر چند کوتاه به کرمان نیز شده است و باید اطلاعات را بصورت پراکنده از آنها استخراج کرد. در میان منابع جغرافیایی که بیشتر به کرمان اشاره نموده اند می توان کتاب احسن التقاسیم مقدسی و مسالک الممالک اصطخری، صوره الارض ابن حوقل اشاره نمود. از میان منابع دست دوم مجموعه آثار دکتر محمد ابراهیم باستانی پاریزی در مورد تاریخ کرمان از اهمیت ویژه ای برخوردار است. کتاب با من به کرمان بیاید از دکتر اسدالله خیراندیش نیز با ارزش می باشند. تاریخ کردن به انضمام رویدادهای صد سال اخیر اثر محمود همت کرمانی را که به طور کلی به تاریخ کرمان از ورود اسلام به کرمان تا دوران معاصر اشاره دارد. پژوهش های دیگر از جمله «حیات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی شیعه در کرمان تا پایان صفویه» تألیف رضا میرزا رضی، «تاریخ سیاسی و اجتماعی کرمان از ورود اسلام تا پایان آل بویه» از محمد خداوردی تاج آبادی و «ادیان و مذاهب از ورود اسلام تا پایان دوره سلجوقیان» از علی اعتصامی نیز تاریخ کرمان را در مقاطعی خاص مورد بررسی قرار داده اند و آقای میثم تارم به بررسی تاریخ اسماعیلیه آقاخانیه در کرمان می پردازد، از میان آثار مستشرقین می

توان به مقاله جورج . سی . مایلز با عنوان برخی آگاهی های تازه درباره ی تاریخ کرمان در قرن اول هجری اشاره نمود که در «یادنامه فیلیپ حتی» چاپ شده است که نویسنده با بررسی سکه های باقی مانده از دوره های قبل به بررسی تاریخ کرمان می پردازد. از مقاله های فارسی تألیف شده در این زمینه می توان مقاله مذاهب در کرمان نوشته محمد هاشمی را نام برد که در مورد فرقه های موجود در کرمان از سده های نخست اسلامی تا زمان حال می پردازد . ضمن احترام و قدر دانی از پژوهش های ذکر شده و استفاده از تحقیقات جدید در این اثر ، پژوهش حاضر تاریخ ادیان و مذاهب را تا دوران قاجار به تکیه اصلی بر مذهب تشیع ، مورد بررسی قرار می دهد . هر چند در بعضی از دوران ها در مورد وضعیت مذهبی کرمان مطالبی یافت نشد یا حداقل در اختیار اینجانب نبود و نیاز به تحقیقات بیشتر داد که ان شاءالله انجام پذیرد . در پایان بر خود لازم می دانم از کارکنان کلیه کتابخانه ها و مراکز مربوط به تهیه منابع شامل : کتابخانه های مرکزی دانشگاه تهران ، دانشکده ادبیات تهران و کتابخانه مجلس کتابخانه مرکزی کرمان ، کتابخانه مرکز کرمان شناسی ، و نیز مرکز اسناد کرمان و تمام افرادی که در نوشتن این اثر را اینجانب را یاری نموده اند تشکر و قدردانی نمایم .